

Az iskolaérettség kritériumairól - időben

Barta V. Péterné

Törvényi háttér

2007. LXXXVII. Törvény a közoktatásról

A tankötelezettség

- **6. §** (1) A Magyar Köztársaságban - az e törvényben meghatározottak szerint - minden gyermek tanköteles.
- (2) ... A gyermek, ha az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget elérte, abban a naptári évben, amelyben a hatodik életévét május 31. napjáig betölti, megkezdheti a tankötelezettség teljesítését. A szülő kérelmére a gyermek megkezdheti a tankötelezettség teljesítését akkor is, ha a hatodik életévét december 31. napjáig tölti be. *A tankötelezettség kezdete annál a gyermeknél eshet a nyolcadik életévre, aki augusztus 31. utáni időpontban született.*
- (4) **Az iskola igazgatója dönt** a tankötelezettség kezdetéről az óvoda véleménye alapján, illetőleg - ha az óvoda vagy a szülő kezdeményezi - a Nevelési Tanácsadó véleménye alapján;

Ki dönt?

A szülő.

Senki nem vállalhatja át a szülői döntés következményeit. A szakember is „csak” tanácsot adhat.

Érett?

- Rudolf Steiner, a Waldorf pedagógiai módszer megalkotója szerint, iskolaérett az, aki születése óta 7 tavaszi holdtöltét élt meg.
 - Régi megfigyelések szerint az a gyerek iskolaérett, aki:
 - Jobb kezével a feje fölött meg tudja fogni a bal fülét, és ugyanezt fordítva.
 - Be tudja kötni a cipőfűzőt, s miközben köt, beszél is.
 - Kiválóan biciklizik- tehát jó az egyensúly-érzéke.
-

A felelősség tehát:

- Elsősorban a szülőé
- Másodsorban a házi orvosé, védőnőé, pedagógusé, családgondozóé, stb.

Figyeljünk...

- Ha a gyermek mozgását figyelve azt vesszük észre, hogy *darabos, csetlő-botló, vagy éppen túl óvatos*, mindenképpen konzultáljunk szakemberrel.
- A beszédet illetően normál esetben egy óvodás korú gyerekeknek mondatokban, idegen számára is érthetően kell kifejeznie magát. Ha a gyermek 3 éves korára nem beszél, kivizsgálásra szorul. Elsősorban a hallását kell megvizsgálni. Ha audiológiai zavar nem áll fenn, még mindig előfordulhat, hogy beszédészlelési-beszédmegértési problémái vannak.
- A megkésett beszédfejlődésű gyerekek kivétel nélkül mutatnak a beszédészlelés és/vagy a beszédmegértés folyamataiban kisebb-nagyobb zavarokat. Minden ilyen gyerek esetében elengedhetetlen az észlelési, megértési folyamatok fejlesztése is. (Gósy)

Óvodás korban...

- A finommozgások terén 3-4 éves korban hatalmas a fejlődés.
- Gyanús az a gyermek, aki nem szívesen rajzol, fest, az apró tárgyakkal nem manipulál, minden kiesik a kezéből, marokra fogja a tárgyakat. Fontos megfigyelní mennyire képes szemmel követni a kéz manipulációját (**szem-kéz koordináció**).

A játék

Fontos információkat jelent a játék színvonalának leírása:

- **Mit** játszik egyedül, mit a társaival?
- **Elmélyül-e** a játszásban?
- **Kerüli-e** azokat a foglalkozásokat és játékokat, amelyek **számokhoz** kapcsolódnak?
- **Hogy áll a színekkel?**
- **Figyel-e a mesére**, s ha nem, vajon tényleg így van-e, vagy csak folyton **izeg-mozog?**
- **Hogyan bábozik**, hogyan **jelenít meg?**

Az iskolaérettség feltételei

- **Testi fejlettség** -kis súlyú, törékeny gyerekek fáradékonyabbak.

A fogváltás is az idegrendszer érettségének jele.

A cipőfűző megkötésének tudása csak részben gyakorlás függvénye (finommotorika, téri tájékozódás, vizuális megfigyelőképesség).

- **Ép érzékszervek**
- **Jó ceruzafogás, könnyed eszközkezelés**
- **Az elemi mozgások összerendezettsége** (kúszás, mászás, lábujjhegyen- sarkon, külső talpélen járás, szökdelés páros lábon és fél lábon, fej emelés háton és hasonfekvésben.)
- **Jó egyensúlyérzék** (bicikli)

A pszichés-szociális érettség.

- Tudjon legalább négy órán át meghatározott szabályok szerint viselkedni. Nyugodtan ülni a padban, figyelni a tanító szavára, válaszolni, és csak akkor szólalni meg, amikor engedélyt kap rá.
- Az iskolai helyzetet csak az a gyerek érti meg, aki pontosan érzi, tudja, hogy számára kezdetet vette valami új, ami sokáig fog tartani, és el tudja képzelni, hogy ennek a folyamatnak a végén őbelőle felnőtt - tanító, sofőr vagy pilóta stb. lesz.
- A gyerekek rá kell hangolódni arra, hogy a tanító által kijelölt feladatok elvégzését előbbre valónak tekintse minden más tevékenységnél. Például, ha azt írják elő, hogy három sor karikát rajzoljon, akkor éreznie kell, hogy ha unja is, ha nem is érti, mire jó, nem hagyhatja abba, nem rajzolhat helyette hajókat.
- Az iskolaérettséghez hozzátartozik, hogy a gyerek már nem akar mindent azonnal, tud várni. Nem sodorja el olyan könnyen az indulati feszültség, mint eddig, s így a feladat fölébe kerekedhet a játék okozta örömszerzésének.
- A szabálytudat kialakulásával, a szabályok belsővé válásával nő a gyermek fegyelmezettsége, a fegyelmezettség pedig növeli figyelmét, akaraterejét. Feladatvégzése során nincs már szüksége állandó külső kontrollra, figyelmeztetésre, kezdenek kialakulni az önkontroll alapjai.

Az iskolaérettség feltételei 2

- **Pontos finommozgások** (a beszédmozgás is finommozgás)
- **Testséma** (a világot saját magunkhoz tudjuk bemérni)
- **Kéz-, láb-, szem-, füldominancia**
- **Jó térérzékelés** (ha bizonytalan, az egész személyiség is bizonytalan)
- **Térirányok felismerése térben és síkban.**
- **Reprodukáló képesség térben és síkban.**
- **Soralkotás, sorritmus folytatása**
- **Szem-kéz koordináció.**
- **Az iránykövetés képessége (balról jobbra!)**
- **Biztos alak- és háttér-megkülönböztetés.**

Az iskolaérettség feltételei 3.

- Alak-, forma-, szín-, és nagyságállandóság (betűfelismerés - minden hangnak 4 betűalakja van)
- Gestalt-látás (betűsor szóként való értelmezése múlik rajta: összeolvasás)
- Azonosság, különbözőség felismerése
- Auditív megkülönböztetés (hiányossága tagolási nehézséget, gyenge helyesírást eredményez)
- Analizáló-szintetizáló képesség (hangokra bontás, összeolvasás)
- Átfordítási képesség (elmondjuk, mit látunk, vagy pl. tollbamondás, stb.)
- Általános tájékozottság (saját szűkebb és tágabb környezetében)

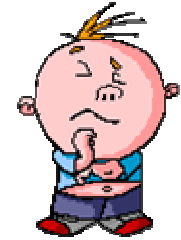
Az iskolaérettség feltételei 4

- Beszédkészség, gondolkodás (összefüggések, következtetések, stb.)
- Problémamegoldó gondolkodás
- Emlékezet. Vizuális, auditív (mechanikus, késleltetett, hosszútávú)
- Figyelem (jól rögzíthető, tartós)
- Emberrajz (10-12 éves korig összefüggést mutat az IQ fejlődésével.)
- Szocializáció (barátkozó, peremhelyzetű, magányos, bohóckodó, stb.)
- Feladattudat (6 éves kor körül felgyorsul a fejlődése)
- Jó kudarcűrő képesség (társasjáték!)
- Felnőttekhez való viszony (bizalom - bizalmatlanság)

Összességében tehát:

- Tudjon legalább 15-20 percig egy dologra figyelni, tevékenységekben elmerülni.
- Fogadja el a felnőtt irányítását, azt, hogy a dolgok olykor nem az ő kedve, elképzelései szerint történnek.
- Ne legyen beszédhibás, de legalábbis minden hangot tisztán ejtsen.
- Jó, ha érdeklődik már az írásbeliség iránt, kérdez az iskoláról.
- Nem csak a mozgásos játékok kötik le a figyelmét, szereti, ha olvasnak neki, szívesen nézeget könyveket, érdeklődik a világ dolgai iránt, összefüggésekre kérdez, lehet társasjátékozni vele, szívesen rajzolgat, írogat.
- Nem igényli már a délutáni alvást.
- Az óvodában jól együttműködik a társaival, a pedagógussal, részt vesz a mindennapi óvodai tevékenységekben. Ha nem szereti is, de legalább elfogadja és elvégzi a "kötelező jellegű" feladatokat az óvodában.

Figyelmeztető tünetek: (tanulási nehézség kialakulásának veszélye)

- - tartási rendellenesség,
- - tónuselozlási zavar,
- - egyensúlyi bizonytalanság
- - lassú, nehezített pszichomotoros fejlődés,
- - mozgáskoordináció fejletlensége,
- - finommotoros tevékenység ügyetlensége
- - téri tájékozódás és emlékezet fejletlensége,
- - ha 4 éves korra nincs meg a lateralitás! BAJ!

A segítségnyújtás lehetőségei

- Diagnózis →
- Egyénre szabott fejlesztési terv
- Rendszeres - a hiányzó alapkészségeket fejlesztő - foglalkozások
- Logopédia
- Pszichoterápia
- Nevelési tanácsadás
- Szaktanácsadás pedagógusoknak
- Továbbküldés szakorvoshoz, szakértőhöz

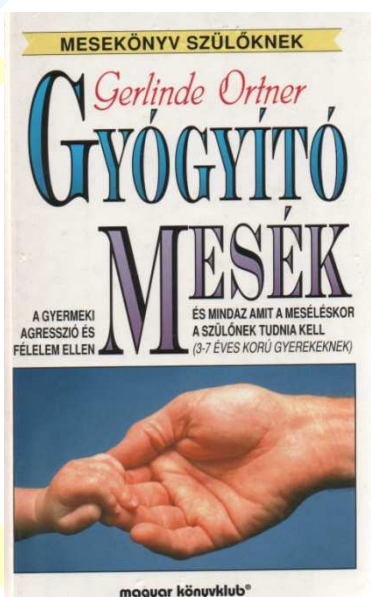

Megelőzés

- Sok-sok „foglalkozás”, együttlét a gyermekkel.
- „Száműzni” a pici életéből a TV-t, mint villanypásztort.
- Egyszerű, kreatív ötletek, mondókák, dalok, beszélgetés, séta, mozgás, =
EGYÜTTLÉT!

Beszédfejlesztés

A beszélgetés

- Amellett, hogy meleg, bensőséges kapcsolat alakul ki szülő és gyermek között, olyan apró eltéréseket is észrevehet, amit a „nem beszélgető” szülők talán sosem: félelem, tic, rövid figyelemzavarok, időkiesések, beszédmegértési zavarok, koncentrációs, fókuszási nehézségek...
 - Ép intellektusú gyermek nagyon sokáig kompenzál!
(Pl. hallási figyelemmel az olvasási nehézséget, stb.)
 - Egyre több a „problémás” gyermek, nő a társadalom (és az oktatási rendszer) elvárása, ezért egyre nagyobb felelősség hárul a szülőkre.
-

...és a szociális érés???

- Ha fáradékony,
- ha nem bírja a monotonitást,
- ha mindig első akar lenni,
- ha rosszul tűri a kudarcot,
- ha túl játékos...

...inkább maradjon ovis!

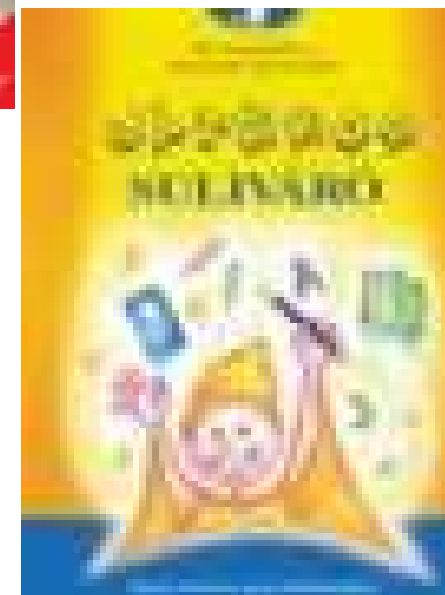
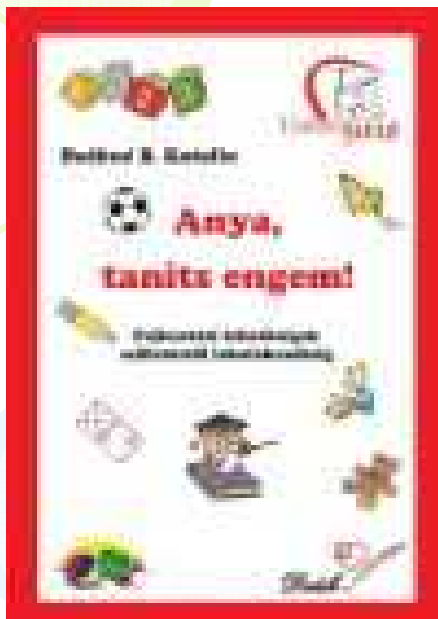
- Minél korábban kezdődik meg a fejlesztés, annál nagyobb esély van a probléma kiküszöbölésére és a másodlagos tünetek megelőzésére, csökkentésére.

- Ezt felismerve egyre több szülő igényli az időben megkezdett óvodai nevelést, a szakszerű vizsgálatot, a korrekt felvilágosítást, tanácsadást és a gyermek fejlesztését.

- **Hogy ilyen legyen...**

Talán hasznos lehet...

Szakirodalom

- *Balázsné Szűcs Judit: Az ember, aki óvodás*
 - *Palkonyi Mária - Gerebenné Dr. Várbíró Katalin: Taníts meg engem!*
 - *Thomas Gordon: PET - A szülői eredményesség tanulása*
 - *Peter Kline: Zseninek születtünk*
 - *Porkolábné Dr. Balogh Katalin: Készségfejlesztő eljárások tanulási zavarral küzdő kisiskolásoknak (Iskolapszichológia 4. füzet)*
 - *Porkolábné Dr. Balogh Katalin: Módszerek a tanulási zavarok csoportos szűrésére és korrekációjára (Iskolapszichológia 17. füzet)*
 - *Kulcsár Mihályné: A tanulás öröm is lehet (Magánkiadás, Bicske, 2002.)*
 - *Lakatos Katalin: A mozgás és a pszichoszociális fejlődés kapcsolata (Anonymus Alapítvány 2000)*
 - *Rosta Katalin: Az Ayres terápia elméletétől a gyakorlatig (Taníts meg engem! 29-32. Logopédiai kiadó, Budapest, 1996.)*
 - *Kucseráné Gráf Rózsa-Dr. G. Tóth Viktória: Felismerési lehetőségek és teendők az iskoláskor előtt- korai fejlesztés (Anonymus Alapítvány, 2000.)*
 - *Pinczésné dr. Palásthy Ildikó: Tanulási zavarok, fejlesztő gyakorlatok (Pedellus Tankönyvkiadó 2003.)*
-

KÉRDÉS???

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

